

ΔΙΑΣΑΦΗΝΙΣΕΙΣ

Τ Μ Η Μ Α
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2005-2006

ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ	Παράδοση (Υ) - Φ 110
Γεώργιος Ρουσόπουλος	<i>Τρίτη 8,30-11 Αιθ. Δ2-Β</i>
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ	Παράδοση (Υ) - Φ 140
Κωνσταντίνος Καβουλάκος	<i>Δευτέρα 11,30-2,30 Αιθ. Δ3-7Α</i>
<p>Το μάθημα έχει ως στόχο την εισαγωγή στα βασικά ζητήματα της πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας. Εκκινώντας από την πολιτική σκέψη του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη, θα αναφερθούμε στη χριστιανική κοινωνική και πολιτική φιλοσοφία και, στη συνέχεια, σε κεντρικές μορφές της πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας των νεώτερων χρόνων, οι τοποθετήσεις των οποίων αποτελούν παραδειγματικές απαντήσεις στα κύρια φιλοσοφικά ερωτήματα που θέτει η πολιτική και ηθική συγκρότηση της ανθρώπινης κοινωνίας.</p> <p>Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος θα τεθούν οι έννοιες της δικαιοσύνης και του κοινού αγαθού, η σχέση ατόμου και κοινότητας, η ιδέα του κοινωνικού συμβολαίου, η αντιπαράθεση μεταξύ κανονιστικών και περιγραφικών θεωριών, το πρόβλημα της ελευθερίας, το ζήτημα της παιδείας κ.λπ. Πέρα από τους αρχαίους συγγραφείς, οι εισαγωγικές μας αναφορές θα αφορούν το έργο των Μακιαβέλι, Χομπς, Λοκ, Ρουσσώ, Καντ, Χέγκελ και Μαρξ.</p> <p>Βασική βιβλιογραφία: G. Sabine, <i>Ιστορία των πολιτικών θεωριών</i> (Αθήνα χχ.). Π. Κιτρομηλίδης, <i>Νεότερη πολιτική θεωρία</i> (Αθήνα 1996). U. Cerroni, <i>Η πολιτική σκέψη</i> (Αθήνα 1985).</p>	
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ	Παράδοση (Υ) - Φ 180
Κωνσταντίνος Ανδρουλιδάκης	<i>Δευτέρα 2,30-5,30 Αιθ. Δ3-7Α</i>
<p>Η Ιστορία της νεώτερης Φιλοσοφίας πραγματεύεται την ιστορική εξέλιξη της φιλοσοφικής σκέψης από την Αναγέννηση (περ. 15^{ος}-16^{ος} αιώνας) μέχρι την εποχή μας. Για λόγους συμβατικών και διδακτικών, διακρίνεται η νεώτερη από την σύγχρονη Φιλοσοφία (δηλ. τη Φιλοσοφία του 20^{ου} αι.), ενώ περιορίζεται συνήθως η παρουσίαση της νεώτερης Φιλοσοφίας μέχρι και το έργο του Καντ.</p> <p>Στο μάθημα θα επιχειρηθεί, έπειτα από μια σύντομη εισαγωγή στην Αναγέννηση, μια παρουσίαση των μεγάλων ρευμάτων της νεώτερης Φιλοσοφίας: του Ορθολογισμού (Descartes, Pascal, Spinoza, Leibniz), του Εμπειρισμού (Hobbes, Locke, Berkeley, Hume), του Διαφωτισμού (π.χ. Rousseau) καθώς και του Καντ.</p> <p>Η περίοδος της νεώτερης Φιλοσοφίας έχει θεμελιακή σημασία για την σπουδή της Φιλοσοφίας.</p> <p>Σημείωση: Το μάθημα απευθύνεται κυρίως σε φοιτητές του Τμήματος ΦΚΣ και μόνο κατ' εξαίρεση σε φοιτητές των άλλων Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής.</p> <p>Βασική βιβλιογραφία: W. Windelband & H. Heimsoeth, <i>Εγχειρίδιο Ιστορίας της Φιλοσοφίας</i> (Αθήνα: ΜΙΕΤ, 1982). B. Russell, <i>Ιστορία της Δυτικής Φιλοσοφίας</i> (Αθήνα: Αρσενίδης, χχ.). F. Chatelet, <i>Η Φιλοσοφία</i>, τόμοι 2-3 (Αθήνα: Γνώση, 1987). A. Kenny (επιμ.), <i>Ιστορία της δυτικής φιλοσοφίας</i> (Αθήνα: Νεφέλη, 2005). Περαιτέρω ειδική βιβλιογραφία θα δοθεί στο μάθημα.</p>	
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ: Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΥΛΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ	Παράδοση - Φ 241.7 / ΚΟΙΣ 107.1
Κωνσταντίνος Καβουλάκος	<i>Τρίτη 5,30-8,30 Αιθ. Δ1-Α</i>
<p>Εκκινώντας από μια δριμεία κριτική στη μεγάλη ιδεαλιστική παράδοση της φιλοσοφίας αλλά και στην επιστημονική αυτοκατανόηση της αστικής κοινωνίας, όπως αυτή καθρεπτίστηκε στα έργα της Πολιτικής Οικονομίας, ο Κάρολος Μαρξ θεμελίωσε στα μέσα του 19^{ου} αιώνα μια κριτική της σύγχρονης κοινωνίας που έμελλε να έχει τεράστια ιστορική επίδραση πολύ πέρα από τις αίθουσες της ακαδημαϊκής διδασκαλίας (στις οποίες άλλωστε εισήλθε μόλις στο δεύτερο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα).</p>	

Στην παράδοση αυτή θα παρακολουθήσουμε τη συγκρότηση της θεωρίας του «ιστορικού υλισμού» του Μαρξ. Έμφαση θα δοθεί στη μαρξική κριτική της πολιτικής, στη θεωρία της αλλοτριωμένης εργασίας, στη μαρξική φιλοσοφία της ιστορίας και στις θεμελιώδεις έννοιες μιας συνολικής, κριτικής θεώρησης της καπιταλιστικής οικονομίας και κοινωνίας. Για τον σκοπό αυτόν θα σταθούμε στη μελέτη κομβικών κειμένων του Μαρξ, έχοντας σαν απώτερο στόχο την επαρκή εξοικείωση των φοιτητών/τριών με εκείνες τις βασικές διαστάσεις της μαρξικής θεωρίας που θα διευκολύνουν την παραπέρα μελέτη και εμπάθυνση.

Βασικά κείμενα: Κ. Μαρξ, *Το εβραϊκό ζήτημα*, *Οικονομικά-Φιλοσοφικά χειρόγραφα*, *Η γερμανική ιδεολογία*, *Κριτική της πολιτικής οικονομίας*, *Το κεφάλαιο*.

ΘΕΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ: ΑΡΧΑΙΕΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ
ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΙΗΤΙΚΗ

Παράδοση - Φ 260.7

Γιώργος Καραμανώλης

Τρίτη 11,30-2,30 Αιθ. Δ2-B

Στην αρχαιότητα η ποιητική τέχνη θεωρούνταν θείο δώρο. Από την κλασική εποχή και μετά όμως διαπιστώνουμε μια προσπάθεια των φιλοσόφων να κατανοήσουν τη φύση της ποίησης και να συζητήσουν τα κριτήρια με βάση τα οποία θα πρέπει να αξιολογείται. Η συζήτηση του Πλάτωνα στο 10^ο βιβλίο της *Πολιτείας* και του Αριστοτέλη στην *Ποιητική* του είναι δύο από τα πιο γνωστά κείμενα του είδους. Εκτός από τα δύο αυτά κείμενα που θα εξεταστούν συστηματικά θα συζητηθούν οι σχετικές θεωρίες των Στωϊκών και των Επικουρείων, του Πλουτάρχου, του Λογγίνου, ενώ τέλος θα γίνει λόγος και για τις σχετικές απόψεις των Χριστιανών. Παράλληλα (και σχεδόν αναπόφευκτα) θα γίνονται αναφορές και συσχετίσεις με τις σύγχρονες εξελίξεις στην αρχαία ποίηση.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ

Παράδοση - Φ 265

Χλόη Μπάλλα

Δευτέρα 2,30-5,30 Αιθ. Δ2-B

Εισαγωγή στις βασικές αρχές αλλά και σε επιλεγμένα θέματα της φιλοσοφίας του Αριστοτέλη. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην έννοια της τελεολογίας, μέσα από τη μελέτη του δεύτερου βιβλίου των *Φυσικών*.

Βιβλιογραφία: J. Barnes (επιμ.), *The Cambridge Companion to Aristotle* (Cambridge: Cambridge University Press, 1995). A. Mortimer J., *Ο Αριστοτέλης για όλους* (μτφ. Π. Κοτζιά-Παντελή, Αθήνα: Παπαδήμα, 1996). I. During, *Ο Αριστοτέλης: Παρουσίαση και ερμηνεία της σκέψης του*, τ. Α', μτφ. Π. Κοτζιά-Παντελή, τ. Β', μτφ. Α. Γεωργίου-Κατσιβέλα (Αθήνα: ΜΙΕΤ, 1991 1994). W. D. Ross, *Αριστοτέλης* (μτφ. Μ. Μητσού. Αθήνα: ΜΙΕΤ, 1993). Θ. Σκαλτσάς, *Ο χρυσός αιώνας της αρετής: Αριστοτελική ηθική* (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1993).

ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ:
Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΩΣ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ

Παράδοση - Φ 270.2

Γιώργος Ζωγραφίδης

Πέμπτη 11,30-2,30 Αιθ. Β1-29

Οι έλληνες φιλόσοφοι έθεσαν και επιχειρήσαν να απαντήσουν μερικά από τα θεμελιώδη ερωτήματα για τον κόσμο και τη γνώση του. Παράλληλα, όμως, πίστευαν ότι η απάντηση που δίνουμε στα ερωτήματα αυτά (ακόμη και η προσπάθεια που κάνουμε για να τα απαντήσουμε) καθορίζει τη δική μας πορεία προς τον σκοπό της ζωής, τη σχέση μας με τους άλλους ανθρώπους, τη συμμετοχή μας στην κοινωνική και πολιτική ζωή. Έτσι η φιλοσοφία ήταν αφενός η θεωρητική διερώτηση του ανθρώπου και η διαμόρφωση έγκυρων εργαλείων της σκέψης και αφετέρου μια ιδιαίτερη στάση ζωής –ήταν μία *αίρεσις βίου*, την οποία επέλεγαν συνειδητά οι άνθρωποι και η οποία έτεινε να απαλείψει τη διάσταση θεωρίας και πράξης και υποσχόταν την, μετά από άσκηση, εκπλήρωση του σκοπού της ζωής.

Αυτές τις πολλαπλές εκδοχές του *φιλόσοφου βίου* και της έννοιας της φιλοσοφίας θα παρακολουθήσουμε στην αρχαιότητα και στον μεσαίωνα. Εύλογη αφετηρία είναι η φιλοσοφία μετά τον Σωκράτη (και πέρα από τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη), μέσα κυρίως από το παράδειγμα των κυνικών. Η επιδίωξη της επικούρειας *αταραξίας* ή της στωϊκής *απάθειας* κυριαρχεί στα ελληνιστικά και τα αυτοκρατορικά χρόνια, ενώ με τον νεοπλατωνισμό η φιλοσοφία ανοίγεται στον μυστικισμό και στη θεουργία και αναδύεται η μορφή του θείου ανδρός. Η έννοια του χριστιανού φιλόσοφου, αν και μοιάζει αντιφατική, θέτει ξανά το ζήτημα της οριοθέτησης της ίδιας της φιλοσοφίας από άλλες περιοχές σκέψης και πράξης. Αναμφισβήτητα όμως, το πολλαπλό είδωλο της φιλοσοφίας αντανακλάται σε χριστιανούς στοχαστές όπως ο Ωριγένης και ο Αυγουστίνος.

Βιβλιογραφία: Β. Κάλφας & Γ. Ζωγραφίδης, *Αρχαίοι έλληνες φιλόσοφοι* (Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 2006). Α. Νεχαμάς, *Η τέχνη του βίου: σωκρατικοί στοχασμοί από τον Πλάτωνα στον Φουκώ* (Αθήνα: Νεφέλη, 2001). Hadot, P. *Τι είναι η αρχαία ελληνική φιλοσοφία;* (Αθήνα: Ίνδικτος, 2002) – *Αρχαίες φιλοσοφίες εγκώμιον* (Αθήνα: Εξάντας, 2004) – *Philosophy as a Way of Life: spiritual exercises from Socrates to Foucault* (Οξφόρδη: Blackwell, 1995) / *Exercices spirituels et philosophie antique* (Παρίσι: Michel, 2002).

ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ: ΕΠΙΚΡΙΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ II

Παράδοση - Φ 283.3

Σε συνέχεια των παραδόσεων του χειμερινού εξαμήνου, στο εαρινό εξάμηνο θα εξετασθούν πρωτίστως οι ηθικές και πολιτικές θεωρίες των Hamann και de Maistre. Όπως και στις προηγούμενες παραδόσεις, θα δειχθεί ότι η διένεξη ανάμεσα στους υπέρμαχους του Διαφωτισμού και τους επικριτές του είναι και σήμερα τόσο σημαντική όσο ήταν στις απαρχές της.

Βιβλιογραφία: I. Berlin, *Τρεις κριτικοί του Διαφωτισμού: Vico, Hamann, Herder*, και του ίδιου, *Το στρεβλό υλικό της ανθρωπότητας* (μτφ. Γ. Μερτίκας. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική, 2002 και 2004) [όπου και περαιτέρω βιβλιογραφικές παραπομπές για εμβάθυνση].

Στην παράδοση θα εξετάσουμε την ηθική θεωρία του Καντ στο μεγαλύτερο μέρος του έργου του. Κυρίως θα ασχοληθούμε με τη *Θεμελίωση στη μεταφυσική των ηθών* (1785), την *Κριτική του πρακτικού Λόγου* (1788), τη *Θρησκεία μέσα στα όρια του Λόγου και μόνο* (1793) και τη *Μεταφυσική των ηθών* (1797). Η «ηθική του Καντ» είναι ένας ευρύς τίτλος, που καλύπτει σε μεγάλο βαθμό και άλλες περιοχές της καντιανής φιλοσοφίας, όπως για παράδειγμα τη φιλοσοφία της ιστορίας, τη φιλοσοφία της θρησκείας και την πολιτική φιλοσοφία του Καντ. Στο μάθημα θα δούμε πώς συνδέονται αυτές οι περιοχές με την καντιανή ηθική στην αυστηρή της σημασία. Ως προς την τελευταία, ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη στροφή του Καντ από τη *Θεμελίωση* και την ανεπιτυχή προσπάθεια παραγωγής του ηθικού νόμου στην *Κριτική του πρακτικού Λόγου* και τη θεωρία για τον ηθικό νόμο ως το μη επιδεχόμενο παραγωγής «γεγονός του Λόγου». Τέλος, θα συζητήσουμε την επίδραση και παρουσία της καντιανής ηθικής στη σύγχρονη φιλοσοφική σκέψη.

Βιβλιογραφία: H. E. Allison, *Kant's Theory of Freedom* (Cambridge: Cambridge University Press, 1990). L. W. Beck, *A Commentary on Kant's 'Critique of Practical Reason'* (Σικάγο: University of Chicago Press, 1960). M. Fetscher, *Gesetz und Freiheit: Zum Problem der Autonomie bei I. Kant* (Μόναχο: Anton Pustet, 1974). I. Kant, *Τα θεμέλια της Μεταφυσικής των ηθών* (εισ.-μτφ.-σχ. Γ. Τζαβάρας. Αθήνα: Δωδώνη, 1984) – *Κριτική του πρακτικού Λόγου* (μτφ.-σημ.-επιλεγόμενα Κ. Ανδρουλιδάκης. Αθήνα: Εστία, 2004). Έ. Κασσίρερ, *Καντ, η ζωή και το έργο του* (εισ.-μτφ.-σχ. Σ. Γερογιωργάκης. Αθήνα: Ίνδικτος, 2001). Ε. Παπανούτσος, *Ηθική* (Αθήνα: Ίκαρος, 1956: σελ. 123-212: Η Ηθική του Καντ). T. Pelegrinis, *Kant's Conceptions of the Categorical Imperative and the Will* (Λονδίνο: Zeno, 1980). R. J. Sullivan, *Immanuel Kant's Moral Theory* (Cambridge: Cambridge University Press, 1989). A. W. Wood, *Kant's ethical thought* (Cambridge: Cambridge University Press, 1999).

Σε αυτό το μάθημα θα εξετάσουμε ορισμένες κεντρικές ιδέες της φαινομενολογικής φιλοσοφίας του Μάρτιν Χάιντεγκερ. Πιο συγκεκριμένα, θα δούμε με ποιο τρόπο ο Χάιντεγκερ ορίζει εκ νέου τις θεμελιακές φιλοσοφικές έννοιες «νόημα», «αλήθεια», και «χρόνος» μέσα στο πλαίσιο της προβληματικής που αναπτύσσει στο σημαντικότερο έργο του, το *Είναι και Χρόνος*. Αναζητώντας μια απάντηση στο ξεχασμένο ερώτημα περί του νοήματος του Είναι καθόλου, ο Χάιντεγκερ αναπτύσσει μια μεθοδολογία και μια στρατηγική, οι οποίες τον οδηγούν σε μια φαινομενολογική επανερμήνευση των θεμελιακών εννοιών του νοήματος, της αλήθειας, και του χρόνου. Η αποσαφήνισή τους στο μάθημα θα μας δώσει, λοιπόν, τη δυνατότητα να κατανοήσουμε το πλαίσιο της όλης Οντολογίας του Μάρτιν Χάιντεγκερ.

Σημείωση: Το μάθημα θα είναι σχεδιασμένο έτσι ώστε να μην προαπαιτείται η παρακολούθηση των Εισαγωγών στη Φαινομενολογική Φιλοσοφία I, II, και III των προηγούμενων εξαμήνων.

Εγχειρίδιο: Μάρτιν Χάιντεγκερ, *Είναι και Χρόνος* (Αθήνα: Δωδώνη). Σημειώσεις: Θα διανεμηθούν και επεξηγηματικές-ερμηνευτικές σημειώσεις του διδάσκοντος για τις σχετικές παραγράφους του *Είναι και Χρόνος*.

Στο σεμινάριο θα εξετάσουμε την ηθική θεωρία του Πλάτωνα, με ιδιαίτερη έμφαση στον *Γοργία* και την *Πολιτεία*. Αφετηρία μας θα αποτελέσει το γνωστό ζήτημα του κατά πόσο υπάρχει μια εξέλιξη στην πλατωνική ηθική από τους πρώιμους ή σωκρατικούς διαλόγους στους μέσους διαλόγους. Η εξέλιξη αυτή, εφόσον γίνεται δεκτή, συνίσταται στο εξής: Στους πρώιμους διαλόγους, ο Σωκράτης θεμελιώνει την ορθολογικότητα της αρετής με τον έλεγχο και με την «αναλογία της τέχνης». Την αναλογία της τέχνης επικουρεί η κατηγορηματική άρνηση της δυνατότητας της ακρασίας. Στους μέσους διαλόγους ο Πλάτων εγκαταλείπει τη μέθοδο του ελέγχου και εμφανίζεται σκεπτικιστής ως προς την εγκυρότητα της αναλογίας της τέχνης με την αρετή. Πιστεύει αντίθετα ότι οι ηθικές ιδιότητες μπορούν να γνωσθούν με τη μέθοδο της ανάμνησης και τη διαλεκτική. Ταυτόχρονα εγκαταλείπει και τη σωκρατική άρνηση της ακρασίας. Ο *Γοργίας*, τώρα, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον σ' αυτή την εξέλιξη, ιδιαίτερα από την προοπτική της ηθικής ψυχολογίας του Πλάτωνα: Η άρνηση ή κατάφαση της ακρασίας δεν σχετίζεται μόνο με την αποδοχή ή μη της αναλογίας της τέχνης, αλλά αποκτά και ένα θετικό περιεχόμενο στο πλαίσιο του *κινήτρου* της ηθικής πράξης. Σε αντίθεση προς τον Σωκράτη ο Πλάτων προβαίνει σταδιακά, από τον *Γοργία* και *έπειτα*, στη διαίρεση της ψυχής σε περισσότερα από ένα μέρη. Στην *Πολιτεία* η ψυχή παρουσιάζεται ως τριμερής (λογιστικό, θυμοειδές και επιθυμητικό), έτσι ώστε ο πράττων να κατέχει μεν ηθική γνώση αλλά να μπορεί να πράττει αντίθετα προς αυτή. Επιπλέον, η ηθική γνώση δεν είναι – όπως στον Σωκράτη – συγχρόνως και κίνητρο ή ελατήριο του πράττειν, αλλά διαμεσολαβείται από συναισθήματα και επιθυμίες που δεν τελούν σε αιτιακή εξάρτηση από αυτή.

Στο σεμινάριο παρουσιασθούν εργασίες με θέματα από την εξής βιβλιογραφία: Πλάτων: *Πρωταγόρας* (μτφ.-σχ. Κ. Ν. Πετρόπουλος. Αθήνα: Πατάκης, 1981) – *Γοργίας* (εισ.-μτφ.-σχ. μεταφραστική ομάδα Κάκτου. Αθήνα: Κάκτος, 1993) – *Πολιτεία* (εισ. σημείωμα-μτφ.-ερμ. σημειώματα Ν. Μ. Σκουτερόπουλος. Αθήνα: Πόλις, 2003). J. Annas, *Platonic Ethics Old and New* (Ithaca: Cornell University Press, 1999) – *An Introduction to Plato's Republic* (Οξφόρδη 1981). T. Irwin, *Plato's Ethics* (Οξφόρδη 1995). G. Vlastos, *Πλατωνικές μελέτες* (μτφ. Ι. Αρζόγλου. Αθήνα: ΜΙΕΤ, 2000). J.C.B. Gosling, *Plato* (Λονδίνο: Routledge & Kegan Paul, 1973). Περιοδικό *Υπόμνημα* «Αφιέρωμα στην *Πολιτεία* του Πλάτωνα», τεύχος 2 (2004).

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ:

Ο «ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΚΟΝΣΤΡΟΥΚΤΙΒΙΣΜΟΣ» ΤΟΥ RAWLS
ΚΑΙ Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

Σεμινάριο - Φ 342.4

Φίλιππος Βασιλόγιαννης

Τρίτη 11,30-2,30 Αιθ. Σ2

Σε συνέχεια του σεμιναρίου του χειμερινού εξαμήνου, στο εαρινό εξάμηνο θα ολοκληρώσουμε τη σχετική προβληματική, επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον μας στην (επαν)αξιολόγηση της ιδέας της νομικής κατασκευής από τη σκοπιά της «πολιτικού κονστρουκτιβισμού» του John Rawls, ιδίως στο πλαίσιο της αντιπαράθεσης κονστρουκτιβισμού και ρεαλισμού στην ηθική και την πολιτική φιλοσοφία του 20^{ου} αι.

Ενδεικτική βιβλιογραφία: Christine M. Korsgaard, "Realism and constructivism in twentieth-century moral philosophy", στο: *Philosophy in America at the Turn of the Century* (Charlottesville, Virginia: The Philosophy Documentation Center, 2003) 99 κ.ε. J. Rawls, *Political Liberalism* (Νέα Υόρκη: Columbia University Press, 2003) 89 κ.ε. R. Dworkin, "Justice and Rights", στο: *Taking Rights Seriously* (Λονδίνο: Duckworth, 1978) 150 κ.ε.

ΠΛΑΤΩΝ: *ἸΩΝ*

Παράδοση - Φ 364.6

Ιωάννης Γκλούκερ

Τρίτη 2,30-5,30 Αιθ. Συνδρ.Βιβλιοθήκης

Διάβασμα του διαλόγου *Ἰων* του Πλάτωνος στο αρχαίο πρωτότυπο (έκδοση του John Burnet, Oxford Classical Texts), με υπομνήματα. Η σωκρατική, σ' αυτόν τον διάλογο, προσέγγιση στην ουσία της ποίησης και στη φύση της δραστηριότητας του ποιητή και του ερμηνέα των ποιητικών κειμένων, σε σύγκριση με άλλους πλατωνικούς διαλόγους.

ΠΛΑΤΩΝ: *ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ*

Σεμινάριο - Φ 364.7

Γιώργος Καραμανώλης

Πέμπτη 2,30-5,30 Αιθ. Σ2

Ο *Θεαίτητος* είναι ένας από τους σημαντικότερους πλατωνικούς διαλόγους και ένα από τα κλασικά κείμενα για τη θεωρία της γνώσης. Στον διάλογο επιχειρείται να οριστεί τι είναι γνώση, ωστόσο και οι τρεις προτάσεις που δοκιμάζονται τελικά καταρρίπτονται. Αυτές είναι: 1) η αρετή είναι αίσθηση, 2) είναι αληθής γνώμη, 3) αληθής γνώμη με δικαιολόγηση. Η σκεπτική κατάληξη του διαλόγου που θυμίζει τους πρώιμους, Σωκρατικούς διαλόγους έχει συμβάλει στο να συζητηθεί πολύ ο διάλογος από τη νεότερη φιλοσοφική παράδοση (π.χ. τους Αγγλους εμπειριστές). Το σεμινάριο στοχεύει σε μια εκ του σύνεγγυς ανάγνωση του διαλόγου και συζήτηση των φιλοσοφικών του επιχειρημάτων τα οποία είναι κεντρικά στη γνωσιοθεωρία γενικότερα. Βασικό βιβλιογραφικό βοήθημα θα είναι το έργο του Myles Burnyeat, *The Theaetetus of Plato*, London 1990.

Γιώργος Ζωγραφίδης

Τετάρτη 5,30-8,30 Αιθ. Σ1

Σκοπός του σεμιναρίου είναι η κατανόηση της προβληματικής για τη σχέση οντολογίας και αισθητικής, καθώς και η διερεύνηση της δυνατότητας και των όρων ύπαρξης μιας προ-νεωτερικής αισθητικής, συνυφασμένης με τον μεταφυσικό στοχασμό. Επίσης, η παρουσίαση και η ανάλυση παραδειγματικών στιγμών της αρχαίας και της μεσαιωνικής σκέψης (βυζαντινής και λατινικής) με κύριο σημείο αναφοράς τις έννοιες του ωραίου και του (υπερβατικού) όντος.

Εισαγωγικά εξετάζονται: η προβληματική της σχέσης της αισθητικής με την οντολογία και τη θεολογία, η έννοια του ωραίου, του υψηλού και του ιερού, η σχέση αλήθειας και τέχνης, σύγχρονες προσεγγίσεις (θεολογική αισθητική, αισθητική θεολογία, θάνατος της τέχνης και θάνατος της θρησκείας, αναβίωση της νεοπλατωνικής αντίληψης του ωραίου, η επιστροφή του ωραίου).

Ενδεικτικά θέματα:

- ο Η συμπύρευση ωραίου και ιερού στη φιλοσοφία των μέσων πλατωνικών
- ο Η αναγωγική λειτουργία της τέχνης στον νεοπλατωνισμό -μεταφυσική & τέχνη
- ο Η ιδεολογική κριτική της αρχαίας ελληνικής τέχνης από την πατερική σκέψη και η απαίτηση της εικόνας για επιβολή στον λόγο -με κορύφωση την εικονομαχική διαμάχη
- ο Η μεταφυσική ωραιότητα στον Διονύσιο Αρεοπαγίτη
- ο Η φιλοσοφία της εικόνας στην εικονόφιλη και στην εικονομαχική σκέψη
- ο Η έννοια του ωραίου και η άνοδος προς το υπερβατικό στον Αυγουστίνου
- ο Η υπερβατικότητα του ωραίου στον Θωμά Ακινάτη
- ο Οι δομικές αναλογίες της σχολαστικής φιλοσοφίας με την γοθική αρχιτεκτονική.

Βασική βιβλιογραφία: W. Tatarkiewicz, *History of Aesthetics*, I-II (Χάγη: Mouton, 1970). Π. Μιχελής, *Αισθητική θεώρηση της βυζαντινής τέχνης* (Αθήνα: Ίδρυμα Μιχελή, 1990 [1946]). V. Bichkon *Βυζαντινή αισθητική* (Αθήνα: Τζαφέρης, 1999). G. Matthew, *Byzantine Aesthetics* (Λονδίνο: Murray, 1963). J. Pelikan, *Imago Dei: The Byzantine Apologia for Icons* (New Haven: Yale University Press, 1989). U. Eco, *Τέχνη και κάλλος στην αισθητική του Μεσαίωνα* (μτφ. Έ. Καλλιφατίδη. Αθήνα: Γνώση, 1992) – *Ζητήματα αισθητικής στον Θωμά Ακινάτη* (μτφ. Αθήνα: Δελφίνι, 1997). E. Panofsky, *Gothic architecture and scholasticism* (Νέα Υόρκη: Meridian, 1951).

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΑΣ, ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ:
Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΣΤΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ/
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Σεμινάριο - Φ 391.3

Παναγιώτης Θεοδώρου

Δευτέρα 5,30-8,30 Αιθ. Σ1

Σε αυτό το σεμινάριο θα μελετήσουμε μια σειρά μικρών κειμένων τα οποία εντάσσονται μέσα στον κύκλο του διαλόγου μεταξύ της φιλοσοφίας των ανθρωπιστικών/κοινωνικών επιστημών και της φιλοσοφίας των φυσικών επιστημών. Πιο συγκεκριμένα, μέσα από αυτά, τα οποία περιέχουν αναφορές στη φιλοσοφία των Carnap, Hempel, Αριστοτέλη, Husserl, και Heidegger, θα προσεγγίσουμε το εξής ζήτημα.

Υποτίθεται πως μεταξύ φυσικών και ανθρωπιστικών/κοινωνικών επιστημών υπάρχει μια *αντίθεση* στο επίπεδο της *μεθοδολογίας*: οι φυσικές επιστήμες επιτυγχάνουν τη γνώση του αντικείμενου τους μέσω *εξήγησής* του, ενώ οι ανθρωπιστικές/κοινωνικές επιστήμες αποσκοπούν στη γνώση του αντικείμενου τους μέσω *κατανόησής* του. Στο σεμινάριο θα επιχειρήσουμε να εμβαθύνουμε στο νόημα της διαφοράς μεταξύ εξήγησης και κατανόησης, ενώ θα διαλευκάνουμε τη σύνδεση μεταξύ κατανόησης και «*ερμηνευτικού κύκλου*». Παράλληλα θα εξετάζουμε το ερώτημα του κατά πόσο η φιλοσοφία των φυσικών επιστημών μπορεί ακόμα να ισχυρίζεται πως –σε αντιδιαστολή προς τις ανθρωπιστικές/κοινωνικές επιστήμες– οι φυσικές επιστήμες δεν είναι εκτεθειμένες στην ερμηνευτική κυκλικότητα.

Τα κείμενα με τα οποία θα ασχοληθούμε είναι των W. Salmon (*Εισαγωγή στη φιλοσοφία της επιστήμης*), M. Merleau-Ponty («Ο Φιλόσοφος και η Κοινωνιολογία»), P. Ricoeur (από το *Δοκίμια ερμηνευτικής*), και H.-G. Gadamer (από το *Το πρόβλημα της ιστορικής συνείδησης* και από το *Ο Λόγος στην Εποχή της Επιστήμης*).

ΤΟΜΕΑΣ ΘΕΩΡΙΑΣ & ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Παράδοση - Ε.Π.1

Γιώργος Γραμματικάκης – Γιώργος Νικολακάκης – Γιάννης ΚουγιουμουτζάκηςΠαρασκευή 11,30-2,30 Αιθ. Δ3-7^Α

Το διεπιστημονικό αυτό μάθημα θα επικεντρωθεί στην πολύπτυχη σχέση Ανθρώπου και Επιστήμης, μέσα από την προοπτική των θετικών και των κοινωνικών επιστημών. Κατά τη διάρκεια του μαθήματος θα συζητηθούν:

- η ιστορία και η ανάπτυξη της Επιστήμης γενικά και της Φυσικής, της Ανθρωπολογίας, της Κοινωνιολογίας και της Ψυχολογίας ειδικά,
- οι ομοιότητες και οι διαφορές των ερευνητικών τους πρακτικών,
- οι μεγάλες και οι μικρές στιγμές τους στην κάλυψη των κενών της γνώσης,
- η συνεισφορά τους στην κατανόηση της σχέσης Ανθρώπου-Φύσης-Πολιτισμών-Τεχνολογίας,

- ο σύγχρονος Άνθρωπος ως δημιουργός και χρήστης της – ενοποιημένης ή κατακερματισμένης – γνώσης, και
  - η συνεισφορά της επιστημονικής γνώσης στην ανάπτυξη ευαίσθητων «επιστημόνων πολιτών», οι οποίοι θα υπηρετούν πολύπλευρα την ελεύθερη, ειρηνική και δημιουργική συνύπαρξη της ζωής στην Πόλη, προστατεύοντας τα κοινά αγαθά της Φύσης και των Πολιτισμών για τις γενιές που έρχονται.
- Προαιρετικό επιλεγόμενο μάθημα**, στο πλαίσιο του προγράμματος «**Επιστήμων Πολίτης**», το οποίο στο Ρέθυμνο ανέλαβε για το τρέχον ακαδημαϊκό εξάμηνο να εφαρμόσει πιλοτικά το Τμήμα Φ.Κ.Σ.
- Συμμετοχή φοιτητών: Το μάθημα μπορούν να δηλώσουν **φοιτητές όλων των Σχολών του Ρεθύμνου**. Αναγνωρίζεται από όλα τα Τμήματα (με απόφαση της Συγκλήτου, 26/1/2006) ως μάθημα 3 ΔΜ.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΙΙ	Παράδοση (Υ) - ΨΥΧΣ 101
Δέσποινα Σταματοπούλου	<i>Παρασκευή 2,30-5,30 Αιθ. Δ6</i>

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ	Παράδοση - ΨΥΧΣ 262
Γιάννης Κουγιουμουτζάκης	<i>Τρίτη 2,30-5,30 Αιθ. Δ3-7^Α</i>
<p>Στο μάθημα θα συζητηθούν ψυχολογικές κυρίως θεωρίες για την καταγωγή και την ανάπτυξη της Τέχνης. Σε τρεις μεγάλες θεματικές ενότητες θα αναλυθούν:</p> <p>Α) η Λογοτεχνία μέσα από την προοπτική του Freud, του Vygotsky και του Bruner, Β) η Ζωγραφική και η Γλυπτική μέσα από την προοπτική της Gestalt και του Piaget, και Γ) η Μουσική μέσα από μια διεπιστημονική προοπτική και μέσα από την προοπτική του Συνθέτη Μίκη Θεοδωράκη – Επίτιμου Διδάκτορα του Τμήματος.</p> <p>Θα προβληθεί οπτικο-ακουστικό υλικό, θα επικεντρωθούμε στις σχέσεις Ζωής και Τέχνης και το μάθημα θα τελειώσει με μια διάλεξη-συζήτηση προσκεκλημένου ομιλητή - του Μίκη Θεοδωράκη - με τίτλο «<i>Στιγμές, φάσεις και όροι της μουσικής δημιουργικότητας: Τα φοβερά ερωτήματα</i>».</p>	

ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΦΗΒΟΥ	Παράδοση - ΨΥΧΣ 111.1
Βασιλική Τσούρτου	<i>Δευτέρα 11,30-2,30 Αιθ. Δ2-B</i>
<p>Θα διερευνηθούν οι μεταβλητές που επιδρούν στην ανάπτυξη των ανθρώπινων γνωστικών λειτουργιών (προσοχής, αντίληψης, μνήμης, σκέψης και γλώσσας) από τη γέννηση έως την εφηβική ηλικία. Θα αναπτυχθούν οι γενετικές, περιβαλλοντικές, πολιτισμικές και ψυχολογικές συνιστώσες της ανθρώπινης νοητικής ανάπτυξης. Θα περιγραφούν:</p> <p>α) σταδιοκρατικές θεωρίες (Piaget, Vygotsky και νεο-πιαζεϊκές θεωρίες), η θεωρία του Nou, καθώς και οι σύγχρονες ψυχολογικές θεωρίες γύρω από την ανάπτυξη των κινήτρων για επικοινωνία και β) εισαγωγικά στοιχεία της Γνωσιακής Επιστήμης, όπως: σύστημα επεξεργασίας πληροφοριών, νευρωνικά δίκτυα και νοητικές δομές, σχέσεις εγκεφάλου και συνείδησης, δομικά και λειτουργικά μοντέλα της μελέτης του ανθρώπινου Nou και σχέσεις συγκίνησης και νόησης.</p> <p>Για τις ανάγκες του μαθήματος, πέρα από το βασικό σύγγραμμα, θα δοθούν και σημειώσεις από τη διδάσκουσα.</p>	

ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΧΑΜΗΛΗ ΑΥΤΟ-ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΦΗΒΕΙΑ	Σεμινάριο - ΨΥΧΣ 368
Δέσποινα Σταματοπούλου /Β.Κυρκούλη	<i>Πέμπτη 5,30-8,30 Αιθ. Σ1</i>

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ	Σεμινάριο - ΨΥΧΣ 369
Βασιλική Τσούρτου	<i>Τρίτη 8,30-11,30 Αιθ. Σ1</i>
<p>Στο σεμινάριο θα συζητηθούν οι βασικές θεωρίες σχετικά με την κατάκτηση της έννοιας του αριθμού από την βρεφική έως την εφηβική ηλικία, και τη μετάβαση από την αίσθηση στην έννοια του αριθμού. Συγκεκριμένα: α) θα αναφερθούν πειραματικά ευρήματα από το χώρο της πρώιμης βρεφικής ψυχολογίας σχετικά με την αντίληψη των αριθμητικών συνόλων και των σχέσεων μεταξύ τους, και β) θα μελετηθεί η αναπτυξιακή πορεία της έννοιας των αριθμών σε επίπεδο δια-αισθητηριακής αντίληψης και συμβολικής σκέψης.</p> <p>Ενδεικτική Βιβλιογραφία: S. Antell & D. Keating, "Perception of Numerical Invariance in Neonates", <i>Child Development</i> 54 (1983) 695-701. S. Dehaene, <i>The Number Sense: How the Mind Creates Mathematics</i>. Νέα Υόρκη: Oxford University Press, 1997. C. Sophian, D. Garyantes & C. Chang, "When Three is Less than Two: Early</p>	

Developments in Children's Understanding of Fractional Quantities", *Developmental Psychology* 33, 5 (1997) 731-744. P. Starkey & R. Cooper Jr., "The development of subitizing in young children", *British Journal of Developmental Psychology* 13 (1995) 421-432. M. Strauss & L. Curtis, "Infant Perception of Numerosity", *Child Development* 52 (1981) 1146-1152. L. Trick, J. Enns & D. Brodeur, "Life Span Changes in Visual Enumeration: The Number Discrimination Task", *Developmental Psychology* 32, 5 (1996) 925-932. E. Van Loosbroek & A. W. Smitsman, "Visual Perception of Numerosity in Infancy", *Developmental Psychology* 26 (1990) 916-922. Σ. Βοσνιάδου, *Η Ψυχολογία των Μαθηματικών*. Αθήνα: Gutenberg, 1999. M. Hughes, *Τα Παιδιά και η Έννοια των Αριθμών: Δυσκολίες στην εκμάθηση των Μαθηματικών*. Αθήνα: Gutenberg, 1999. Β. Τσούρτου & Γ. Κουγιουμουτζάκης, «Αναπτυξιακές τάσεις στην πρώιμη βρεφική αριθμητική ικανότητα», *Ψυχολογικά Θέματα* 9, 1 (2003) 24-54.

ΝΕΥΡΟΓΕΝΗΣ ΑΝΟΡΕΞΙΑ ΚΑΙ ΒΟΥΛΙΜΙΑ

Παράδοση - ΨΥΧΣ 370

Σταυρούλα Κυρκούλη

Δευτέρα 11,30-2,30 Αιθ. Σ2

Θα ασχοληθούμε μ' αυτές τις δύο διαταραχές πρόσληψης τροφής, ιδιαίτερα σε σχέση με την αιτιοπαθογένεια και τη θεραπευτική αντιμετώπιση.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Παράδοση - ΚΟΙΣ 200 (Υ)

Αντώνης Γεωργούλας

Πέμπτη 11,30-2,30 Αιθ. Δ3-7^Α

- I. Επιστήμες και επιστημολογία
- II. Επιστημολογία και κοινωνιολογία της γνώσης.
- III. Τρόποι θεωρητικής γνώσης
- IV. Αρχές κοινωνικών επιστημών

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ

Παράδοση (Υ) - ΚΟΙΣ 103

Νίκος Βαφέας

Δευτέρα 5,30-8,3- Αιθ. Δ1-Α

Από τον Α.Κοντ ως τον Μ.Βέμπερ διαμέσου των Κ.Μαρξ και Ε.Ντύρκεμ, η κοινωνία οριοθετείται ως αντικείμενο επιστημονικής μελέτης. Η έννοια των κλασικών της κοινωνικής θεωρίας, οι οποίοι θεωρούνται και οι «πατέρες θεμελιωτές» της κοινωνιολογίας, ήταν αφενός η κατανόηση της συγκαιρινής τους, νεωτερικής κοινωνίας συγκριτικά με προηγούμενες μορφές κοινωνικής οργάνωσης και αφετέρου η επεξεργασία μιας επιστημονικής μεθόδου προσέγγισης των κοινωνικών φαινομένων. Στο μάθημα θα παρουσιαστούν οι προηγούμενες διαδρομές, δηλαδή ο τρόπος με τον οποίο –από τον Κοντ ως τον Βέμπερ- συγκροτείται η κοινωνία ως αντικείμενο επιστημονικής μελέτης.

Βασική βιβλιογραφία. R.Aron, Η εξέλιξη της κοινωνιολογικής σκέψης. Μ.Ανωτωνοπούλου, Θεωρία και Ιδεολογία στους κλασικούς της κοινωνιολογίας. Ch.De Montlibert, Εισαγωγή στην κοινωνιολογική συλλογιστική, Ε. Durkheim, Οι κανόνες της κοινωνιολογικής μεθόδου. Ε. Durkheim, Αυτοκτονία. Κ.Μάρξ, Grundrisse. Κ.Μαρξ, Το Κεφάλαιο. Μ. Βέμπερ, Δοκίμια επί της θεωρίας των κοινωνικών επιστημών. Μ.Βέμπερ, Βασικές έννοιες κοινωνιολογίας. Μ. Βέμπερ, Κοινωνιολογία του κράτους. Μ.Βέμπερ, Η προτεσταντική ηθική και το πνεύμα του καπιταλισμού. Μ.Βέμπερ, Εθνοτικές σχέσεις και πολιτικές κοινότητες. Μ.Βέμπερ, Η μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών. Α.Comte, Η ηθική μέθοδος.

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Παράδοση (Υ) - ΚΟΙΣ 212

Γαβριέλα Ασπράκη

Τετάρτη 2,30-5,3- Αιθ. Δ2-Β

Το φύλο αποτελεί σημαντική αρχή οργάνωσης των ανθρώπινων κοινωνιών. Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στην ανθρωπολογική θεώρηση του φύλου και εξετάζει πώς το φύλο κατασκευάζεται και αναπαράγεται κοινωνικά και συμβολικά σε διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια. Ξεκινώντας από τη φεμινιστική θεωρία και παρέμβαση ακολουθούμε την εξέλιξη της ανθρωπολογικής σκέψης για το φύλο και συζητούνται τα βασικά ερωτήματα θεωρίας και μεθόδου που τέθηκαν.

Ενδεικτικά θα εξεταστούν τα παρακάτω ζητήματα.

- Ο φεμινισμός και η ανθρωπολογία των γυναικών. Από την ανθρωπολογία των γυναικών στην ανθρωπολογία των φύλων. Θεωρητικές προσεγγίσεις: βιολογικές προσεγγίσεις, εξελικτικές προσεγγίσεις, μαρξισμός, συμβολισμός. Σύγχρονα θεωρητικά ρεύματα.
- Μια σημαντική διάκριση: Φύση – Πολιτισμός:: Γυναίκα – Άντρας. Βιολογικό φύλο, κοινωνικό φύλο (sex, gender), σεξουαλικότητα. Ομοφυλόφιλη ανθρωπολογία και η κριτική που ασκεί. Ανδρικό – γυναικείο σώμα

- και έμφυλη ταυτότητα. Έμφυλη διαφορά και συγγένεια.
- Φύλο και σχέσεις εξουσίας. Ανδρική εξουσία και γυναικεία αντίσταση. Ανδρισμός και εξουσία. Επικίνδυνα φύλα.
- Η μελέτη του φύλου στην Ελλάδα.

ΜΙΚΡΟΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ	Παράδοση - ΚΟΙΣ 161
Αντώνης Ασρινάκης	<i>Πέμπτη 5,30-8,30 Αιθ. Δ2-B</i>

Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΥΛΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ	Παράδοση - ΚΟΙΣ 107.1 / Φ 241.7
Κωνσταντίνος Καβουλάκος	<i>Τρίτη 5,30-8,30 Αιθ. Δ1-A</i>
<p>Εκκινώντας από μια δριμεία κριτική στη μεγάλη ιδεαλιστική παράδοση της φιλοσοφίας αλλά και στην επιστημονική αυτοκατανόηση της αστικής κοινωνίας, όπως αυτή καθρεπτίστηκε στα έργα της Πολιτικής Οικονομίας, ο Κάρολος Μαρξ θεμελίωσε στα μέσα του 19^{ου} αιώνα μια κριτική της σύγχρονης κοινωνίας που έμελλε να έχει τεράστια ιστορική επίδραση πολύ πέρα από τις αίθουσες της ακαδημαϊκής διδασκαλίας (στις οποίες άλλωστε εισήλθε μόλις στο δεύτερο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα).</p> <p>Στην παράδοση αυτή θα παρακολουθήσουμε τη συγκρότηση της θεωρίας του «ιστορικού υλισμού» του Μαρξ. Έμφαση θα δοθεί στη μαρξική κριτική της πολιτικής, στη θεωρία της αλλοτριωμένης εργασίας, στη μαρξική φιλοσοφία της ιστορίας και στις θεμελιώδεις έννοιες μιας συνολικής, κριτικής θεώρησης της καπιταλιστικής οικονομίας και κοινωνίας. Για τον σκοπό αυτόν θα σταθούμε στη μελέτη κομβικών κειμένων του Μαρξ, έχοντας σαν απώτερο στόχο την επαρκή εξοικείωση των φοιτητών/τριών με εκείνες τις βασικές διαστάσεις της μαρξικής θεωρίας που θα διευκολύνουν την παραπέρα μελέτη και εμπάθυνση.</p> <p>Βασικά κείμενα: Κ. Μαρξ, <i>Το εβραϊκό ζήτημα</i>, <i>Οικονομικά-Φιλοσοφικά χειρόγραφα</i>, <i>Η γερμανική ιδεολογία</i>, <i>Κριτική της πολιτικής οικονομίας</i>, <i>Το κεφάλαιο</i>.</p>	

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ	Παράδοση - ΚΟΙΣ 132.1
Αρης Τσαντηρόπουλος	<i>Παρασκευή 11,30-2,30 Αιθ. Δ2-B</i>
<p>Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών/τριών με τις μεθόδους, την ορολογία και τις έννοιες της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας. Με αναφορές στα κυριότερα πεδία της ανθρωπολογικής έρευνας (συγγένεια, πολιτική ζωή, οικονομία, πολιτισμός, θρησκεία-τελετουργία), η θεματική των διαλέξεων θα επικεντρωθεί:</p> <p>α) στις ιστορικές καταβολές και διαμόρφωση της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, κατά τον 19^ο αι., σε αυτόνομο γνωστικό κλάδο. Πρόκειται για καταβολές που μας παραπέμπουν στις μεγάλες κοινωνικές και επιστημονικές ανακαλύψεις που έχουν αρχίσει να συντελούνται στη Δύση ήδη από τον 15^ο αιώνα.</p> <p>β) στις κύριες θεωρητικές σχολές (εξελικτισμός, λειτουργισμός και δομολειτουργισμός, πολιτισμική διάχυση, αμερικάνικη σχολή του «κουλτουραλισμού», δομισμός) όπως διαμορφώθηκαν ιστορικά στις τρεις κύριες «παραδόσεις»: αγγλική, γαλλική και αμερικάνικη.</p>	

ΘΕΩΡΙΕΣ ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΥ	Σεμινάριο - ΚΟΙΣ 400
Νίκος Βαφέας	<i>Τρίτη 8,,30-11,30 Αιθ. Σ2</i>
<p>Τα <i>έθνη</i>, ως κοινωνικές ομαδώσεις που προσδιορίζουν με τρόπο ηγεμονικό την ταυτότητα των ανθρώπων στις μέρες μας, το <i>εθνικό κράτος</i>, ως η κατεξοχήν μορφή πολιτικής οργάνωσης στο σύγχρονο κόσμο, και ο <i>εθνικισμός</i>, ως γενική και σχεδόν απόλυτη αρχή νομιμοποίησης της πολιτικής στη σύγχρονη κοινωνία, συνιστούν φαινόμενα που, παρά τη σημασία τους, θεωρούνται συνήθως μάλλον ως «αυτονόητα» και δεν προσεγγίζονται με τρόπο επιστημονικό. Αντικείμενο του μαθήματος είναι η κριτική προσέγγιση των εννοιών του «έθνους», του «εθνικού κράτους» και του «εθνικισμού», υπό το πρίσμα της ιστορικής και πολιτικής κοινωνιολογίας, και ο στοχασμός πάνω σε εκείνες τις όψεις του εθνικού φαινομένου, τις οποίες η ίδια η εθνικιστική ιδεολογία τείνει να αγνοεί ή και να αποσιωπά.</p>	

ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ	Σεμινάριο - ΚΟΙΣ 401
Αντώνης Γεωργούλας	<i>Παρασκευή 11,30-2,30 Αιθ. Σ1</i>
<p>Το ζήτημα που θα θέσουμε στο σεμινάριο αφορά στη σχέση της θεωρίας που διατύπωσε ο Μαρξ κατά το 19^ο αιώνα, με τις κοινωνικές επιστήμες –κυρίως την ανθρωπολογία και την κοινωνιολογία- όπως αυτές διαμορφώνονται κατά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα. Θα επικεντρώσουμε την προσοχή μας στη σχέση ανάμεσα στις κοινωνικές δομές και τα σχήματα σκέψης (ή συνείδησης). Μέσα από το προηγούμενο πρίσμα, θα εξετάσουμε τον τρόπο που, στο Δυτικό κόσμο, ορισμένες τάσεις των κοινωνικών επιστημών προσπαθούν να προσαρμόσουν τις βασικές προτάσεις της θεωρίας του Μαρξ στις νέες, ιστορικές συνθήκες.</p>	
ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙΑ ΚΑΙ ΤΑΞΙΔΙΩΤΕΣ	Σεμινάριο - ΚΟΙΣ 403
Γιώργος Νικολακάκης	<i>Τρίτη 11,30-2,30 Αιθ. Τμήματος Κοιν/γίας</i>
ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ	Σεμινάριο - ΚΟΙΣ 385
Αντώνης Ασπρινάκης	<i>Παρασκευή 11,30-2,30 Αιθ. Σ2</i>
Η ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ CLAUDE LEVI-STRAUSS	Σεμινάριο - ΚΟΙΣ 404
Άρης Τσαντηρόπουλος	<i>Πέμπτη 11,30-2,30 Αιθ. Σ1</i>
<p>Η ανθρωπολογία του Levi-Strauss μπορεί να θεωρηθεί ένα πλήρες «παράδειγμα» (paradigm) που αναπτύχθηκε κατά τη δεκαετία του 1960. Οι πηγές της σκέψης του είναι πολλές: από τη γλωσσολογία, τη φιλοσοφία, την ψυχανάλυση και το μαρξισμό έως την γεωλογία και τη θεωρία των πληροφοριών.</p> <p>Ο Levi-Strauss ενδιαφέρεται να ανακαλύψει τα γενικά χαρακτηριστικά της αφηρημένης σκέψης που είναι κοινά σε όλους του ανθρώπους. Ισχυρίζεται ότι η φαινομενικά περίπλοκη ποικιλία κοινωνικών και πολιτισμικών φαινομένων μπορούν να συσχετιστούν και να αναχθούν σε έναν μικρό αριθμό απλών βασικών αρχών. Επεδίωξε να φτιάξει μία πανανθρώπινη «γραμματική του πολιτισμού»: συγκεκριμένα να δείξει τους τρόπους με τους οποίους ενόητες πολιτισμικού λόγου (discourse) δημιουργούνται (με την αρχή της δυαδικής αντίθεσης) και τους κανόνες με τους οποίους αυτές οι ενόητες (ζεύγη αντιθέτων όρων) διευθετούνται και συνδυάζονται ώστε να παράγουν συγκεκριμένα πολιτισμικά προϊόντα όπως μύθους, κανόνες γάμου, τοτεμικές ταξινομήσεις κ.λπ, τα οποία οι ανθρωπολόγοι καταγράφουν.</p> <p>Στην ελληνική γλώσσα έχει μεταφραστεί ένα μεγάλο μέρος του ογκώδους έργου του Levi-Strauss, στο οποίο θα βασιστεί κυρίως η θεματολογία του σεμιναρίου.</p> <p>Βιβλία του Levi-Strauss που έχουν εκδοθεί στα ελληνικά: <i>Θλιβεροί τροπικοί</i> (εκδ. Χατζηνικολή), <i>Ο δρόμος της μάσκας</i> (εκδ. Χατζηνικολή), <i>Άγρια σκέψη</i> (εκδ. Παπαζήση), <i>Το ωμό και το μαγειρευμένο</i> (εκδ. Αρσενίδη), <i>Εξ αποστάσεως</i> (εκδ. Αρσενίδη), <i>Μύθος και νόημα</i> (εκδ. Καρδαμίτσα), <i>Ανθρωπολογία και μύθος</i> (εκδ. Καρδαμίτσα), <i>Φυλή και ιστορία, Φυλή και πολιτισμός</i> (εκδ. Γνώση), <i>Κοιτάζω, ακούω, διαβάζω</i> (εκδ. Γκοβόστη), <i>Μνήμες μακρινές και πρόσφατες</i> (εκδ. Ολκός) κ.ά.</p>	
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ	Άσκηση - ΠΑΙΣ 020
Καρίμαλη/Παπαχριστόπουλος/Καμπανάκης/Ζερβουδάκη	
ΘΕΩΡΙΑ ΠΑΙΔΕΙΑΣ: ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ – ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Παράδοση - ΠΑΙΣ 107.1
Καλλιόπη Πηγιάκη	<i>Πέμπτη 2,30-5,30 Αιθ. Δ2-B</i>
<p>Εξετάζεται η πορεία θεωριών της Παιδείας από την αριστοκρατική αντίληψη για την εκπαίδευση για λίγους μέχρι την εκπαίδευση με κέντρο τον μαθητή, την εκπαίδευση που έχει στόχο τη δημιουργία δημοκρατικών πολιτών και την κριτική - χειραφετική εκπαίδευση.</p>	

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	Παράδοση - ΠΑΙΣ 146
Κατσαρού Ελένη	<i>Πέμπτη 5,30-8,30 Αιθ. Βιβλιοθήκης</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Εννοιολογικές διευκρινήσεις (Curriculum, Αναλυτικό Πρόγραμμα, Πρόγραμμα Σπουδών, Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών). Είδη Αναλυτικών Προγραμμάτων - Η ανάγκη διαρκούς αναμόρφωσης των Αναλυτικών Προγραμμάτων: η έκρηξη της γνώσης, το πρόβλημα της ειρήνης, το πρόβλημα του φυσικού περιβάλλοντος, η πολυπολιτισμικότητα, οι νέες τεχνολογίες, η δια βίου μάθηση, η μεταβολή του ρόλου του εκπαιδευτικού - Μοντέλα σχεδιασμού Αναλυτικών Προγραμμάτων και επιστημολογικές κατηγοριοποιήσεις τους. Μελέτη συγκεκριμένων κειμένων Αναλυτικών Προγραμμάτων - Η τετράστηλη δομή του Curriculum: Σκοποί και στόχοι (ταξινομίες διδακτικών στόχων), Περιεχόμενα Μάθησης, Διδακτικές Μέθοδοι, Αξιολόγηση (του μαθητή, της διδασκαλίας) - Αξιολόγηση Αναλυτικού Προγράμματος - Σχέση Αναλυτικού Προγράμματος – σχολικού εγχειριδίου – εκπαιδευτικού υλικού – διδακτικής πράξης - Διδασκαλία – μάθηση και Αναλυτικό Πρόγραμμα - Ο εκπαιδευτικός και το ΑΠ – Το κίνημα του εκπαιδευτικού ως ερευνητή 	

ΕΞΕΤΑΖΟΝΤΑΣ ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Σεμινάριο - ΠΑΙΣ 304.1
Καλλιόπη Πηγιάκη	<i>Δευτέρα 2,30-5,30 Αιθ. Σ1</i>
<p>Ποικίλα εκπαιδευτικά θέματα εξετάζονται μέσα από τις ποιότητες της ουσιαστικής λειτουργίας τους μέσα στο σχολικό χώρο. Εξετάζεται το ερώτημα τι σημαίνουν οι λειτουργίες αυτές για τους μαθητές και για τους εκπαιδευτικούς ως πρόσωπα. Επιδιώκεται οι φοιτητές να γνωρίσουν σε βάθος τα προβλήματα παιδείας, να έλθουν σε επαφή με τη σχετική βιβλιογραφία, να προβληματιστούν με τον τρόπο που τέτοια ποιοτικά θέματα μπορούν να εξεταστούν και να αναλάβουν εμπειρία μικρής έρευνας, χρησιμοποιώντας την τεχνική της συνέντευξης, την αφήγηση και την ανάλυση λόγου, ή, εάν είναι εφικτό, την παρατήρηση επί τόπου.</p>	

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ	Σεμινάριο - ΠΑΙΣ 305.1
Κατσαρού Ελένη	<i>Παρασκευή 8,30-11,30 Αιθ. Σ1</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Η διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (ιστορία και σύγχρονη πραγματικότητα, Αναλυτικά Προγράμματα και σχολικά εγχειρίδια) - Βασικές αρχές και μέθοδοι διδασκαλίας της Νεοελληνικής Γλώσσας ως μητρικής: η παραδοσιακή, η επικοινωνιακή, η κειμενοκεντρική μέθοδος και ο γλωσσικός γραμματισμός. Ενδεικτικά παραδείγματα από τη διδακτική πράξη - Στόχοι της γλωσσικής διδασκαλίας: η ανάπτυξη της γλωσσικής και επικοινωνιακής ικανότητας του μαθητή. Προφορικός και γραπτός λόγος: ομιλία, ακρόαση, γραφή, ανάγνωση - Η έννοια του κειμένου και τα χαρακτηριστικά του. Είδη κειμένων - Η πρόσληψη του λόγου: προσέγγιση και αξιοποίηση του κειμένου στη γλωσσική διδασκαλία. Ο μαθητής ως επαρκής αναγνώστης. Εφαρμογές σε κείμενα - Η διδασκαλία της Γραμματικής σε ένα επικοινωνιακό – κειμενοκεντρικό πλαίσιο (παραδείγματα από αντίστοιχα σχολικά εγχειρίδια) - Διδασκαλία παραγωγής γραπτού λόγου: επιλογή και διαμόρφωση του θέματος της «έκθεσης», κριτήρια αξιολόγησης του γραπτού λόγου των μαθητών, διαδικασίες αξιολόγησης του γραπτού λόγου – βελτιωτικές παρεμβάσεις του εκπαιδευτικού - Εναλλακτικές τεχνικές αξιολόγησης στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας: η διαθεματική συνθετική εργασία (project), ο φάκελος υλικού μαθητή (portfolio), αυτοαξιολόγηση μαθητή, αξιολόγηση από συμμαθητές 	